

или висококултурни, достижими или недостижими, тѣ сж мощенъ двигателъ въ социалнитѣ прояви, защото сж крила на душата, неутолимъ стремежъ, безсмъртенъ полетъ къмъ повече, по-хубаво, по-високо.

Частенъ, или колективенъ, животъ безъ идеалъ е невъзможенъ. И въ двитѣ, въ които — това често се случва — личниятъ, или обществениятъ идеалъ се помрачава, като че ли вътрешното слънце залѣзва: мрачно, студено, сковано става въ индивидуалната или колективната душа, немощно, бедно и болно е. Това се отразява въ външнитѣ дѣла: тѣ сж лишени отъ вдъхновение и целъ, плахи, безжизнени, дори вредни сж.

Споредъ идеала, стойността му, съдържанието му, се проявяватъ, упражняватъ и развиватъ душевнитѣ колективни сили, даватъ различна физиономия на социалното събитие, или на епохата. А колко разлики въ степенъта на благородството имъ и общия имъ характеръ ще отбележимъ, ако сравнимъ идеалитѣ въ разнитѣ епохи. Епохитѣ на феодализма, рицарството, кръстоноснитѣ походи, поставятъ идеала въ незнайнитѣ небесни сфери. Ренесансътъ промѣня концепциитѣ, като спасява античността отъ мъглитѣ на забравата и ориентира умоветѣ, чрезъ искусствата и наукитѣ, къмъ реалното. Абсолютизмътъ на царетѣ въ XVII-я вѣкъ, освободили се отъ пречкитѣ на папи и сеньори, създава единство, редъ, дисциплина. Душитѣ, въведени въ научни и артистични области, започватъ да се просвѣтляватъ все повече, и изливатъ въ всичко вътрешенъ блѣсъкъ, топлота. Имаме, после, критицизма на XVIII-я в., когато се разраства стремежа всичко